

הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר –

כופר חצי תם is according to ריה"ג who maintains that a תם pays half כופר

OVERVIEW

The גמרא states that (according to the ¹מ"ד פ"נ ממונא), omitting חצי כופר in the ברייתא is not a שיורא since the ברייתא follows the opinion of ריה"ג that a תם pays חצי כופר.

Our תוספות discusses the possibilities of paying חצי כופר by a תם.

The גמרא later² mentions a four way מחלוקת how to interpret the פסוק of בעל השור נקי (תם שהמית אדם which is written concerning a נקי).

1) שמעון בן זומא maintains that it teaches us that the בעל השור is נקי from the עור of the שור; everything of the שור is אסור בהנאה including the skin.

2) אליעזר ר' maintains that נקי teaches that the בעל השור is נקי from חצי כופר. The owner pays no כופר by a תם.

3) ריה"ג maintains that the בעל השור is נקי from paying for the דמי ולדות (if it killed a pregnant woman and caused her to abort the fetus).

4) ר"ע maintains³ that the בעל השור is נקי from paying the שלשים של עבד.

[⁴ שור maintains that there is no כופר payment if there is no סקילה for the שור.]

It follows that ר"א and ר"ע⁵ definitely maintain that there is no חצי כופר by a תם.

According to ריה"ג and שמעון בן זומא a תם may pay חצי כופר (when there is no חיוב [if they disagree with רבה]).

ר' טרפון maintains that a תם which killed ברשות הניזק pays a שלם כופר; he derives it from a ק"ו from תם ברה"ר (who pays a חצי כופר).

-----
anticipates a question and resolves it:⁶

והא דמועד משלם כופר שלם ותם חצי כופר לאו שיורא הוא -

And that which the ברייתא omitted the difference that a מועד pays a complete כופר and a תם pays half כופר that is not an omission -

דהא תנא תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם וכופר בכלל -

¹ See previous תוספות ד"ה אי.

² דף מא,ב ואילך.

³ ר"ע rejects the view of ר"א (no פסוק is required to exempt the תם from כופר [when it is סקילה] since it pays עיי"ש (שוררים) but not ינצו אנשים if דמי ולדות) ריה"ג (מגופו).

⁴ There is no סקילה for the שור if there were no two witnesses that it killed, or if it killed בכונה.

⁵ See previous footnote # 3.

⁶ See רש"י ד"ה ריה"ג who asks and answers similarly. Perhaps תוספות mentions it because it is similar and relevant to other questions and answers later in this תוספות.

For the ברייתא taught that a תם pays ח"נ and a מועד pays נ"ש and כופר is included in this distinction that a תם pays חצי כופר and a מועד pays a שלם כפר.

תוספות asks:

ואם תאמר אכתי ליתני דמועד משלם כופר אף כשהשור בסקילה -

And if you will say; notwithstanding the above, the ברייתא still should have listed this additional difference between a מועד and a תם; that a מועד pays כופר even when the ox is stoned (for the חיוב of a מועד is העלייה⁷ -

ותם כשהוא בסקילה פטור אפילו לרבי יוסי הגלילי דהביאהו לבית דין וישלם לך⁸ -

However a תם is פטור from (even half) כופר when he receives סקילה, even according to ריה"ג for since a תם pays only מגופו, the מזיק will say (sarcastically) **that you should bring the שור תם המזיק to בי"ד and they will pay you** from it. The שור is stoned for killing a person, he is worthless,⁹ and since a תם pays only מגופו (including the כופר payment) there is no obligation on the מזיק to pay כופר, since the תם is worthless.¹⁰

תוספות answers:

ויש לומר שהוא בכלל שהתם משלם חצי נזק מגופו -

And one can say; that this difference that a תם pays no כופר, is included in what the ברייתא stated that a תם pays a מגופו ח"נ. Since he pays only מגופו it is understood that he cannot pay כופר, since he is (to be) stoned.

In summation (1): According to the פ"נ ממונא מ"ד there is no need to mention the difference between a תם and a מועד concerning כופר when the שור is בסקילה (the מועד pays and the תם does not), because that is included in the difference (mentioned in the ברייתא) that a תם pays מגופו. There is no need to mention the difference between a מועד and a תם when the שור is not מחוייב סקילה (if there are no witnesses, etc.) for the ברייתא is according to ריה"ג who maintains that (in this instance) the תם pays חצי כופר; this distinction is already included since the ברייתא mentions the חילוק between ח"נ and נ"ש.

תוספות continues to ask:

ואם תאמר אם כן¹¹ מהאי טעמא אמאי לא מוקי אפילו כרבי עקיבא דפוטרי בתם מחצי כופר -

⁷ שור (מועד) המזיק pays the full damage from his assets, regardless of the value of the שור.

⁸ This statement 'הביאהו לב"ד וישלם לך' was made by ר"ע (לקמן מא, ב) in response to ר"א who stated that the פסוק ובעל חצי חצי comes to exclude a תם from כופר. However ר"ע argued that no פסוק is necessary to exclude a תם from כופר, since הביאהו לב"ד וישלם לך, כופר.

⁹ Even before he is stoned, אסור בהנאה שור הנסקל and has no monetary value.

¹⁰ The difference between a תם and a מועד concerning כופר, that a תם pays no כופר at all, is not included in the difference mentioned in the ברייתא, that a תם pays ח"נ.

¹¹ It is not necessary to inform us that a תם is פטור מכופר since we were already taught that a תם pays מגופו.

And if you will say; if this is so, then from this very same reason why could we not establish the ברייתא even according to ר"ע, who exempts a תם from כופר; and nevertheless there will be no omission -

דכשהשור בסקילה לא אצטריך למיתני שפטור מחצי כופר -

For when the ox receives סקילה it is not necessary for the ברייתא to mention that a תם is כופר מחצי, since we already know it -

דהתנן¹² שהתם משלם מגופו וכיון דמשלם מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך¹³ -

For we have learnt in a משנה that a תם pays מגופו, and since he pays מגופו, there can be no כופר payment for לך הביאהו לבי"ד ישלם לך!

וכשאין השור בסקילה כגון¹⁴ על פי עד אחד ועל פי בעלים -

And when there is no סקילה for the ox, for instance that we knew that the ox killed through the testimony of (only) one witness or through the testimony of the owners (in both of these case there is no סקילה), then -

בין תם בין מועד שניהם פטורין מכופר -

Whether the goring ox was a תם or a מועד there are both פטור מכופר

מדבריה דאמר פרק שור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן דף מג, א) -

Based on the ruling of רבה who maintains in פרק שור שנגח ארבעה וחמשה -

שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור -

An ox who gored a freeman without intent (to gore or harm him) is פטור from paying כופר. The reason is -

שנאמר השור יסקל וגם בעליו יומת כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר -

For it is written in the תורה 'the ox should be stoned and its master shall also be killed'. We derive from this היקש that whenever the ox is stoned the owners' pay כופר. However when the ox is not stoned¹⁵ the owners are exempt from paying כופר. Therefore whether the ox is stoned (if two עדים testify) or if the ox is not stoned (if it was only one עד or פ"ע) the owners of the תם pay no כופר. If the ox is stoned the owner of the תם is פטור because of רבה. רבה of היקש, and if the ox is not stoned, the owner is פטור מכופר from the היקש. Therefore it is understood why the ברייתא did not mention that a תם is כופר מחצי because it is either irrelevant (where there is no סקילה, for a מועד is also פטור מדבריה) or we know it already (where there is סקילה) since it pays מגופו. Why then did we have to establish the ברייתא according to ר"ג when it can even follow the view of ר"ע that a תם pays no כופר.

answers: תוספות

ויש לומר דאין הכי נמי דלרבי עקיבא נמי כופר לא הי שיוור -

¹² [It is also mentioned in this ברייתא, מתני' לקמן טז, ב.]

¹³ This is the same explanation used to answer תוספות previous question (according to ר"ג).

¹⁴ There is (also) no סקילה if the שור killed בכוונה; see following footnote # 15.

¹⁵ The משנה on דף מז, א states that if an ox killed בכוונה there is no סקילה.

And one can say; that it is indeed so, that also according to ר"ע leaving out the rule that a תם is פטור from כופר **is not considered an omission** (as explained in the question) -

והא דלא קאמר הא מני רבי עקיבא היא -

And the reason the גמרא did not say that the ברייתא is according to ר"ע -

משום דדריש בשור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן מב,א) נקי מדמי עבד -

Because ובעל השור נקי **interprets** the verse שור שנגח ארבעה וחמשה in ר"ע **to mean that the תם is free from paying the money for a killed עבד.**

ואי רבי עקיבא ליתני שהתם פטור מדמי עבד -

And therefore if the ברייתא follows the view of ר"ע, **it should state** another difference between a תם and a מועד; namely **that a תם is פטור מדמי עבד** (as opposed to a מועד which is חייב). We cannot say that תנא ושייר -

ומאי שייר דהאי שייר למאן דאמר פלגא נזקא ממונא -

Because what else did the ברייתא omit **that it omitted** this rule of פטור מדמי עבד, and this would be a difficulty **according to the ממונא** -

דאי משום חצי כופר לאו שיורא הוא דהתנן שהתם משלם חצי נזק מגופו -

For if you will want to answer that the ברייתא omits **the חצי כופר** (which a תם is פטור) **that is not an omission for we have already learnt in a משנה that a תם pays a מגופו** and since he pays מגופו he obviously cannot pay כופר (when he is סקילה) **הביאהו לב"ד וישלם לך**.

In summation (2): If we agree with רבה (that there is no חיוב כופר when there is no סקילה), there is no question (on the ממונא פ"נ מ"ד) why the ברייתא does not mention that a תם is different than a מועד for it is פטור from כופר; for if there is no חיוב סקילה then both the תם and מועד are פטור from כופר, and if there is a חיוב סקילה, it is not necessary to mention that the תם is פטור from כופר since this is known already, for a תם pays only מגופו.

תוספות asks a different question:

ואם תאמר ומנא ליה דאית ליה לרבי יוסי הגלילי תם משלם חצי כופר -

And if you will say; from where does the גמרא know that ריה"ג maintains that a תם pays חצי כופר?!¹⁶

anticipates a possible answer:

אי משום דדריש לקמן¹⁷ נקי מדמי ולדות¹⁸ ולא דריש נקי מחצי כופר -

¹⁶ The גמרא maintains that the ברייתא follows the view of ריה"ג that a תם pays חצי כופר. There seems to be no apparent source for this view of ריה"ג.

¹⁷ דף מב,א.

If the proof is because he interprets the word נקי to mean he is exempt from paying for the aborted fetuses, and he does not interpret it to mean that he is exempt from **חצי כופר**.¹⁹ The reason he chooses not to interpret כופר נקי מחצי כופר would seemingly be because he maintains that a תם is חייב בחצי כופר (when there is no סקילה). This would be the source that תם חייב בחצי כופר ריה"ג maintains.

however rejects this proof.

דלמא לעולם סבירא ליה דפטור דכשהשור בסקילה הביאה לבית דין וישלם לך -

Perhaps ריה"ג really maintains that a תם is כופר מחצי כופר; however, he does not need the פסוק of נקי to teach this. For if the ox will be stoned the התם is בעל סקילה on account of - הביאהו לב"ד וישלם לך -

וכשאין השור בסקילה פטור מדרבה -

And if the שור is not stoned (in a case of ע"פ ע"פ or ע"פ ע"א) then he is פטור because of the היקש of רבה (which teaches there is only a חייב כופר if there is a סקילה). That is why ריה"ג does not interpret כופר נקי מחצי כופר since there is no need for a פסוק (similar to the view of ר"ע concerning בתם). The question remains why the גמרא assumes that תם משלם חצי כופר ריה"ג maintains that תם חצי כופר!

answers:

ויש לומר דהא דקאמר דתם משלם חצי כופר לאו משום דשמעינן ליה הכי -

And one can say; this which the גמרא states that ריה"ג maintains that a תם pays חצי כופר is not because we heard that this is so -

אלא כלומר דמצי סבר דמשלם חצי כופר²⁰ ולא יסבור דרבה -

But rather the גמרא means to say that ריה"ג may maintain that a תם pays חצי כופר in a case where there is no סקילה (ע"פ ע"פ or ע"פ ע"א) and ריה"ג will not agree with רבה who maintains that if there is no סקילה there is no כופר, but rather ריה"ג will agree -

כרבי²¹ טרפון דאית ליה נמי לקמן שלהי כיצד הרגל (דף כו,א) דתם משלם כופר²² -

with ר"ט who also maintains later in the end of כיצד הרגל that a תם pays כופר. מחויב סקילה תם is not כופר when the תם is not כופר. ריה"ג. כופר.

ואי נמי סבירא ליה רבי יוסי הגלילי דתם לא משלם חצי כופר משום דרבה -

And even if ריה"ג will also maintain that a תם does not pay חצי כופר (even when

¹⁸ See מהרש"א וכו' who ask that if the ברייתא is according to ריה"ג, why does the ברייתא not mention that a מועד is חייב בדמי וולדות and a תם is פטור, ועיי"ש.

¹⁹ נקי מחצי כופר to mean ובעל השור נקי interprets דף מא,ב on ר' אליעזר.

²⁰ This is in opposition to ר"א ור"ע who definitely maintain that a תם does not pay כופר (חצי).

²¹ Some commentaries insert the word 'אלא' before 'כר"ט'.

²² See מהרש"א (הארוך) who asks why do we not answer that the ברייתא follows the view of ר"ט that a תם pays כופר (עיי"ש בדובר משרים).

there is no חצי כופר (סקילה) **because** of the ruling of רבה, nevertheless the omission of חצי כופר in the ברייתא -

לאו שיורא היא כדפרישית²³ -

is not considered an omission as I explained previously; if we follow the ruling of רבה.

In Summation (3): The גמרא is answering if we disagree with רבה then we can answer that the ברייתא follows the view of ריה"ג (that when the שור is not מחויב סקילה he pays a חצי כופר) and if we agree with רבה (and a שור תם never pays (כופר) there is still no שיור.

תוספות continues:

והוא הדין דהוה מצי למימר הא מני רבי שמעון בן זומא היא -

And it is indeed also true that the גמרא could have answered, this ברייתא follows the view of ר"ש בן זומא -

דדריש התם²⁴ **נקי מדמי עורו ולדידיה נמי כופר לאו שיורא הוא**²⁵:

Who interprets the word נקי to mean that he is cleaned (even) from the value of the skin; the שור בעל השור cannot derive any benefit even from the skin of the שור. **And also according to him omitting כופר is not an omission.**²⁶

SUMMARY

We can explain why there is no שיור in the ברייתא if we agree with רבה (that כשאין מחויב סקילה אין הבעלים משלמים כופר). If the שור is מחויב סקילה there is no need for the ברייתא to tell us that he is פטור from כופר, since we were already taught that a תם pays כופר; so he is worthless and cannot pay the כופר. And if the שור is not מחויב סקילה then (according to רבה) there is no difference between a תם and a מועד for they are both פטור from paying כופר.

THINKING IT OVER

1. Can we assume that the פ"נ ממונא מ"ד of רבה definitely agrees with רבה (according to our גמרא)?

2. Is the payment of כופר considered a קנס?²⁷

---

²³ See 'In Summation' (2).

²⁴ לקמן מא,א וב.

²⁵ אמ"ה הערה 145. See תוספות does not answer this question.

²⁶ See 'In Summation' (2). The advantage of establishing the משנה according to בן זומא is that it removes the questions in footnotes # 18 & 22.

²⁷ See נה"מ.